

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja az Állatorvostudományi Egyetem, Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum

21. évfolyam
(2017)

1. szám

Új elektronikus szolgáltatások a könyvtárban

AlexanderStreet

2017-től újabb szolgáltatással bővült kínálatunk, az AlexanderStreet állatorvosi oktató videó csomagjával. Az angol nyelvű állatorvosi oktatóvideók több mint 500 eljárásba kínálnak betekintést állatorvosoknak, hallgatóknak, vagy akár állatorvosi asszisztenseknek is.

A videók a legújabb technikákat hivatottak közvetíteni, ezért nincsenek köztük 2007-nél régebbiek, sőt a többségük 2010 után készült.

A gyűjteményben található kisállatokról, haszonállatokról, madarokról és egzotikus állatokról szóló videókat egyaránt. A feldolgozott témák sora pedig szinte minden nagyobb szakterületet lefed: anesztézia, radiológia, EKG, szemsérülések, diabétesz stb.

A filmek angol felirattal is rendelkeznek, ami segíti a megértést a nem anyanyelvi nézőknek. A videók megnézhetők a könyvtárban, illetve van lehetőség a 30 napos ingyenes kipróbálásukra is.

<http://alexanderstreet.com/products/veterinary-education-video>

Arcanum Digitális Tudástár

Az Arcanum hosszú évek óta lelkesen és sok esetben ingyen digitalizálja a magyar tudomány és kultúra nyomtatottan megjelent dokumentumait. A feldolgozott anyagokhoz

tartozó kereső bárki számára elérhető az interneten, csak a teljes szövegek nem hozzáférhetők. A máig elkészült majd 12 millió oldal mostantól az Egyetemen bárki számára elérhetővé válik.

A gyűjtemény tartalmaz szakfolyóiratokat, hangoskönyveket, családtörténeti dokumentumokat, közlőnyöket, levéltári anyagokat stb. A teljesség igénye nélkül néhány cím: Acta Veterinaria 1951-1998 közötti évfolyamai Akadémiai Almanach 1864-2012 Magyar Tudomány 1840-2013 Vasárnapi Újság 1854-1921

Új e-könyvek

2016 végén a ProQuesten keresztül újabb 12 kötetrel bővítettük az elektronikus szakirodalom gyűjteményünket:

Infectionskrankheiten der Katze by Hein, Jutta Hartmann, Katrin Turner and McIlwraith's Techniques in Large Animal Surgery by Baird, A. N. Hendrickson, Dean A.

Blackwell's Five-Minute Veterinary Practice Management Consult by Ackerman, Lowell Theory-Based Ecology by Botta-Dukát, Zoltán Pásztor, Liz Meszéna, Géza Czárán, Tamás Magyar, Gabriella

Drug Therapy for Infectious Diseases of the Dog and Cat by Wiebe, Valerie J. Small Animal Medical Diagnosis by Neer, T. Mark Lorenz, Michael D. DeMars, Paul

Atlas of Animal Anatomy and Histology by Molnár, Kinga Lőw, Péter Kriska, György Praktische Dermatologie bei Hund und Katze by Scarpella, Fabia Noli, Chiara Toma, Stefano

Fundamentals of Canine Neuroanatomy and Neurophysiology by Uemura, Etsuro E.

Concise Review of Veterinary Microbiology by Markey, B. K. Quinn, P. J. Fanning, S. Fitzpatrick, E. S. Leonard, F. C.

Praxisleitfaden Hund und Katze by Nolte, Ingo

Tiermedizinische Fachangestellte in der Prüfung by Kiris, Sibylle Grabner, Prof. Dr. Arthur

A tudományos teljesítmény mérésének új útjai Magyarországon is

A Scimago Journal and Country Rank

Az SJR mutató egy mindenki számára ingyenesen elérhető mérőszám, amelyet a Scopus (Elsevier) adatai alapján készítenek és a folyóiratok értékelése mellett országokat is értékel.

A mutató mindkét esetben a megjelent dokumentumok száma, a citációk száma és néhány egyéb adat segítségével készül. Ezen felbuzdulva tekinthetnénk az impact faktorhoz hasonlóan ezt is egyszerűen idéző alapúnak. Azonban ekkor szakterületi csoportokat alakítanak ki, ami lehetőséget biztosít arra, hogy az adott szakterület publikálási eredményeihez viszonyítsunk egy adott folyóiratot, ne pedig más szakterületeken megjelent folyóiratokhoz. A másik jelentős különbség, hogy ezek a mutatók bárki számára szabadon elérhetőek az interneten.

Országok rangsora

Magyarország az „állatorvosi” témában a számba vett dokumentumok darabszámát tekintve (1996-2014 közötti időszak adatait alapul véve) a 25. a 206 országot tartalmazó

listán 2484 publikációval, 12721 citációval amiből 2870 az önidézet. Az országot jellemző ábrák közül egyet emelnék ki, azt, ami a nemzetközi együttműködésben megjelent cikkek arányát mutatja.

Folyóirat rangsor

A folyóiratok rangsorában négy kategóriát alakítottak ki, Q1, Q2, Q3 és Q4-et, ahol a Q1 a legelőkelőbb. Ezen mutató is alapul veszi a dokumentumok számát a választott időszakban, az idézhető dokumentumok számát, az összes citációt 3 évre nézve, citációk száma per dokumentumok száma 2 vagy 3 év adátát véve figyelembe, önidézetek, nem idézett publikációk száma stb.

A folyóiratokat szakterületek szerint csoportokra bontják és az adott csoportban elfoglalt helyük alapján határozzák meg évenként a kvartilis besorolásukat, így létrejön egy „állatorvosi” kategória is.

Egy folyóirat természetesen több szakterület listájában is szerepelhet, így a különböző kategóriákban különböző kvartilis besorolása is lehet. Magyarországon jelen pillanatban az a legelfogadottabb, hogy az adott év legmagasabb szakterületi besorolását kell figyelembe venni és az lesz az adott folyóirat kvartilis értéke, amit figyelembe vehetünk. A folyóiratban adott évben megjelent cikkek, az impact faktorhoz hasonlóan megkapják az adott évi folyóirat besorolást, amely alapján a cikkeket minősíteni lehet.

A Magyar Állatorvosok Lapja 2015-ben Q4, az Acta Veterinaria Hungarica pedig Q2 besorolást kapott.

Találkozunk az Állatorvosin!

2016-ban második alkalommal vettünk részt a Múzeumok Őszi Fesztiválján. A *Találkozunk az Állatorvosin!* címmel meghirdetett programunk a *Mozaikok az élelmiszer-vizsgá-*

lat története c. időszakos kiállításunkban történő szakmai tárlatvezetést és játékos feladatokat takart. A program célközönsége: szőlész-borász, cukrász, mezőgazdász tanulók, biológia tagozatos középiskolások, a téma iránt érdeklődő 16-25 éves fiatal felnőttek.

Telefonon és e-mailben megkerestük azokat az iskolákat, akiket ez profiljuknál fogva érdekelhet, tehát a központi kommunikáción kívül is felvettük velük a kapcsolatot. Ez jó ötletnek bizonyult, mert a két meghirdetett-hez egy újabb időpontot is kellett találni, ugyanis három csoport is jelentkezett. Október 12. és november 10. között a tanárokkal, kísérőkkel összesen 66 fő vett részt a rendezvényen.

A diákok személyes hangvétélű, rendhagyó tárlatvezetést kaptak dr. Szita Géza állatorvostól. Az élelmiszer-higiénikus professzor, az Akvaristák Magyarországi Egyesületének örökös tiszteletbeli tagja, a 2013-as prágai

Találmányi Világkiállításon nyert aranyérméről is említést tett.

A lendületes előadás után az új ismeretekre vonatkozó játékos tesztet kellett kitölteni a diákoknak. A Kiváló élelmiszervizsgáló és élelmiszer-feldolgozó címre hajtó diákoknak többek között ilyen kérdésekre kellett megfelelni: hogyan mérne cukortartalmat gyümölcslemben, két tej közül melyik frissebb a megadott savfok alapján. A legjobban az a feladat tetszett, ahol tejjel készült-ételek italok kerültek szóba. A rejtvényt egy ökológiai tartásból származó magyar tyúktojás kódja képviselte, a kakukktojást pedig a laboratóriumi eszközök között kellett keresni. A NÉBIH által adott szóróanyagot a program végén a diákok boldogan kapkodták szét.

Kívánom minden középiskolás diáknak, hogy legalább életében egyszer jusson el hozzánk és a címben szereplő mondat legyen a múzeum jelszava minden ősszel: Találkozunk az Állatorvosin! (V.A.)

Érdekességek a tojásról

Az állati eredetű élelmiszerek közül a tojás az egyik legfontosabb és legsokoldalúbban felhasználható táplálék. Nem véletlenül fogyasztják már ősidők óta. Ráadásul sokkal könnyebb volt hozzájutni, mint a húshoz. Kiváló tápanyagforrás. A tojás tartalmazza az anyatejet követően a legteljesebb, elsőrendű, mással nem pótolható fehérjét, ideális arányú zsírsíri, ásványi anyagai és vitaminjai nélkülözhetetlenek az emberi szervezet számára.

A Noctua előző számban *A tyúktartás a boldog békeidőkben* c. cikk részletesen foglalkozott a tojások egészségügyi kívánalmival. Most nézzük meg e finom csemege néhány kultúrtörténeti vonatkozását.

Gasztronómia és legenda

Egyetlen ételnek sincs olyan mennyiségű és jelentőségű, hidelemvilághoz kapcsolódó,

kulturális jellegű, szimbolikus tartalmú gondolati háttere, mint a tojásnak. A tojás a termékenység, a teremtés, az újjászületés legősibb jelképe. Nem véletlen, hogy a gasztronómiában is az élet és termékenység jelképeként vonult be.

Ab ovo usque ad mala, szó szerint: a tojástól az almáig; elejétől végig. A rómaiak a lakomákat mindig tojással kezdték, és gyümölcscsel fejezték be.

Az ókori világ legszebb nője, szép Heléna Zeusz és Léda nászából, s hmmm, egy tojásból született. Hitték volna? Később Paris almát adott neki. Ab ovo usque ad mala...

Világotojás

A nem keresztény kultúrákban a világegyetem teremtését egy mitikus világotojásból vezetik le, lásd az egyiptomiak, a föníciaiak, sumérok, a hinduk és a kínaiak mítoszai. A tojást szimbolikusán értelmezik, s hozzákapcsolják a négy elemet: a tojásbél jelképezi a földet, a belső hátya a levegő, a tojásfehérje a víz, a tojássárgája pedig a tűz elemet testesíti meg. Vagyis a tojás a teljességet, az őseredet jelképezi. Mindennek a kezdetét. Ezek szerint eldőlt, hogy a tyúk vagy a tojás?! A világotojás a kozmikus születés jelképe, feltöretlenül általában androgün (kétmű) jellegű, de lehet női jelkép is, a megújulás, születés és a Föld jeleként. A történetek szerint általában egy madár vagy kígyó alakú isten-

ségtől megtermékenyülve a női istenség állatalakban tojja az őstojást, amiből a világ keletkezik. Az ősvízből a szárazra felhozott tojásból kel ki a Napisten.

Nézzük meg mit ír erről a finnek teremtésmítosza, a 19. században:

„Tojásbél alsó feléből idelent az anyaföld lett,

Tojásbél felső feléből magos mennybolt lett odafent,

Sárgájából a tojásnak sziporkázó nap született,

Fehérjéből a tojásnak halvány hold keletkezett,

Tojás tarka foltjaiból csupa csillag lett az égen,

Tojás fekete foltjából felleg lett a levegőn.”

(Kalevala, Rácz István fordítása)

Tojás, mint régészeti lelet

Az élet-halál körfogásában hívő természeti népek a tojást a halottak mellé is odatették, a lélek újjászületését jelképezve. Magyarországon avar kori – főleg női – sírokban gyakran találunk tojás mellékletet, alkalmanként karcolással díszített héjjal!

Tojáshoz fűződő hiedelmek

A hímes tojásokhoz kapcsolódó hiedelem a szaporodással, fajfenntartással kapcsolatos. A tojások a megszületendő életet szimbolizálják. A barkaágakra akasztott kifűjt hímes, festett tojások tojásfa néven ismeretesek. A népi hiedelem szerint fiatal házasoknak a tojásfa alatt csókolózni bőséges gyermekáldást jelent. Egyes vidékeken a felszentelt tojást – a karácsonyi almához hasonlóan – annyi részre osztották, ahány tagja volt a családnak, hogy az összetartozók mindig mindenhol visszataláljanak egymáshoz. Szokás volt ilyenkor piros tojást tenni a mosdóvízbe, és úgy mosakodni, hogy az egész család egészséges legyen. A patkolt tojásnak roncsoláselűző hatást tulajdonítottak.

Tojás a kereszténységben

A tojás a kereszténységben a termékenység mellett a feltámadás szimbóluma is. Az egyházi szimbolika szerint a sírjából feltámadó Krisztust jelképezi. A tojás díszítését és kulturális felhasználását nem az egyház találta ki, ők csupán egy meglévő szokást emeltek át és tettek kereszténnyé. Korábban a tavaszhoz, a tavaszi napéjegyenlőséghez kötődő

ünnepek idején előszeretettel ajándékoztak egymásnak díszített tojást az emberek. A keresztény kultúra megőrizte a piros tojás használatát a húsvéti ünnepkörben, s új jelentéstartalommal ruházta fel: a piros szín Krisztus vérének jelképezi, az emberiségért hozott véres áldozatát. Amint a tojásból új élet kel, úgy támad fel Ő is sírjából.

A katolikus hívőknél húsvétvasárnap vitte el a gazdaasszony – kosárban, kendővel le takarva – a húsvéti sonkát, kalácsot, tojást, bort, megszentelni a templomba.

Fabergé ékszertojások

Nemcsak a mitikus félhomályba vesző időkben foglalkoztatta az emberek képzeletét a tojásmotívum, és nemcsak irodalmi alkotások, nemzeti eposzok keletkeztek róla. Később is teret kapott, és a képző-, és iparművészetben is megjelent.

Legendás műkincsek a Fabergé tojások. Peter Carl Fabergé, Oroszországban élő francia származású aranyműves tervezte őket eleinte III. Sándor orosz cár, később mások megrendelésére. Az első darab 1885-ben tömör aranyból készült, amit finom, fehér zománcreteg fedett, hogy egy tojásra hasonlítson. A tojások kettényithatóak voltak, s belül mindegyik más-más meglepetést tartalmazott. Az évek múlásával az egyedi tervezésű tojások formavilága egyre bonyolultabbá vált, gyémántot, ezüstöt, aranyt, rubint, smaragdöt és egyéb nemes anyagokat használtak fel készítésükhöz. Egy-egy remekbeszabott példány létrehozása eltarthatott egy teljes évig is. 1885-1917 között összesen 71 „ékszertojás” készítéséről tudunk. (Más források szerint csupán 50.)

A Fabergé cég 99 évvel az utolsó darab elkészítése után újra gyártott egyet, a 100. évfordulóra készülve.

A húsvét idén sem lehet az igazi, ajándéknak szánt festett tojás, no és az asztalra való a sonka és a főtt tojás nélkül! Ékszertojásokat pedig nézegessünk múzeumokban! (VA.)